

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Quæstio 1. Qui falsi Prophetæ, & vestimenta ouium?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

per non in re publica, plurimi enim mali sunt, ideo &
ratio eorum vivendi damnata est. Hinc illa de biuio
Herculis apud Xenophontem lib. 2. ἀποτυχεύων, &
Cice. 12. officior. præclara. Et apud Hesiodum τῆς δὲ
δυστυχίας ἰδέσθω τοιοῦτο πάθος, δὲν ἐβλάη. Virtutis fadorem
infectum di. posse.

Nam reuera recte viuit, non qui populum, & communem morem sequitur, sed qui rectum & legem recte conciliatricem, mali damnatricem amplectitur.

§. 2. Ne hic quidem locus à mala hærese con manu
interdictus fuit. Chytraeus angustam portam esse inter-
pretatur, *fidem quæ verbum Dei amplectitur*. Mirum omnia
illa quæ usquam sunt fidem illis esse videri. Si fides est
viam angustam & arctam porta, nihil illis angustij est pa-
tientius, nihil arctitudine spatiofius. Simul enim fi-
duciam conceperunt, se iustos esse, se prædestinatos,
nihil peccati sibi imputari, certissimi sunt se beatos fore,
atque ita per omne flagitiorum cœnum volutati
per amœna omnium voluptatum ingressi, iustitiam
retinere se putant. Quæ hic angustia, vel fidei, vel pati-
entia, vel operum. Non premuntur led in puluinarise-
curitatis Christianæ feruntur.

§. 3. Alij apud Bellarminum lib. 2. de Monachis
c. 13. Arcta est via, angusta porta; nemo igitur plus facit,
quam facere teneatur, non igitur vlla sunt opera
erogationis. Huius quidem consequentiæ nullus est
nexu. Etenim arcta via est, in ea tamen aliquid fieri
potest, quod imperatum non est à Domino. Id vero
dicimus opus supere:rogationis. Arctissima via ibat vas
et editionis Paulus, omnium malorum imminuentium
conflictus agitur, nec deerat tamen opus erogationis.
Inter ea enim omnia Euangelio seruienti de Euangelio
non vivebat, & illis abstinebat, quorum potestas
est habere proficebatur, & quibus collegæ Apostoli
sebantur.

§. 4. Solebant hæretici sepe se paucitate com-
mendare vt Aug. monet serm. Domini in monte, ma-
le tamen, quia sunt extra viam. Ecclesiæ magna est
multitudo, sed in ea multitudo pauci viam arctam
inuant, multi latas & dealbatas seculi vias ingrediun-
tur. Alia ratio est Ecclesiæ in qua boni sunt, & mali,
alia singulorum. Ecclesiæ magna est multitudo, & to-
torbe dispersa, & vbi illa multitudo non est, Ecclesia
non est; talem enim prædixerunt Prophete. Singulos
autem vias ingredi oportet, qua vident in ipsa Eccle-
siâ paucos ire. Nam laram tenent Christiani carnales,
v. Chyl. Aug. Hier. Epist. 14. ad Celantriam. Spiritu-
les autem angustam.

Non ergo haeretes angusta porta ingrediuntur, quia pauci sunt. Sed excluduntur, quia non vadunt recta via, quia pauci boni, nec lata, quia multi mali, sed inter ipsos malos semitam inueniunt, vt quasi inter malos peculiatu malitia secreti quendam efficerent sectam. Vt enim pauci boni discedunt à multis malis, ita & pauci mali, quadam eminentia, aut singularitate malitiae sele distinguunt. Sancti Ambrosij Enarratione in Psalmum 1. Davidis salubris est, & omnibus Christianis aduertenda admonitio.

Licet tibi eligere quos sequeris: aut iustos aut iniustos. In-
 iustorum via angustior est, iniustorum latior. Illa sobrietatis an-
 gustior, hac ebrietatis latior, ut possit capere fluctuantes. Hec ha-
 bet scilicet virtus illecebras, illa habet futuro praemia. In istis
 iustus praesentior, in illis peius tardior. Quia enim suavia sunt,
 non discernit diuturnae expectatione perfunctionem, sed habet
 praesentem. Quod autem ferum est labore quaeritur, quod beata
 cogitatione vix capitur, qui oculus non vidit, nec auris audi-
 vit, quae preparavit Deus diligentibus se.

VERSUS 15. & 16.

Attendite a falsis Prophetis, qui ve-
niant ad vos in vestimentis ovium,

intrinsecus autem sunt lupi rapaces. A fructibus eorum cognoscetis eos. Nunquid colligunt de spinis uvas, aut de tribulis ficus?

QVÆSTIO I.

Qui falsi Prophetæ & vestimenta ovium?

I Vbet attendere: quia via angusta & porta, non igitur omni monstratori, aut indici credendū est. Non sunt lupinæ malitiæ signa, vestimenta ouium, alio qui & oues lupi essent, fed assumentur, ne oues timeant. Vestimenta sunt quæcunq; apponent foris blâditæ, promissa, verba, opera, etiam ipsi vestimenta modestiam mediocritatē, vel sord bus aulicritatem mentientia. Hec à pijs doctōribus sancte, ab improbis simulare geruntur. Wolfgangus Mulculus, alij lupi recenseant, maxime in Catagapustis, Enthusiasmos, raptus, pertinaciam in tormentis, rerum abdicationem.

§. 2. Per pseudoprophetas Tossanus non intelligit eos qui extra Ecclesiam sunt Philosophos, Sophistas, sed eos qui in Ecclesia exurgunt. Omnes tamen eos Christus redarguit, qui boni alicuius prætexu ad seducendos populos irrepunt, qualescunque sint, seu Philosophi, seu hæretici, atque adeo Pharisei, quorum vestimenta onium erant, quorum superficies pulchra erat, professio legis, & zeli erga Deum. Totâ illam *μεγαλοψυχίαν* spectem pietatis, ut Paulus appellat Tim. 3. nihil opus illa distinctione, cum omnes illi lupi sint, cum plurimi vestimenta onium induant. Quod si quispiam luporum eorum, veram & genuinam descriptionem desiderat, legat Riandri Lutherani *lunum exscoriatum*.

§. 3. Lutherus, alijq; l. i. c. 25. de Sacram: inde concludunt: omnium esse officiũ, dogmata examinare, quãvis Ecclesia Romana, Concilia, antiquitas ea probant. Omnibus enim dici, *Attendite. & à fructibus cognoscetis pos.*

Respondet Bellarminus: Attendendum quidem omnibus, non tamen omnium esse, doctrinam pastorum suorum ad regulam sacre scripture examinate. Quod omnino certum est. Neq; enim omnium illa est peritia vt possint, & si possint, non est tamen omnium iudicare Pastores.

S. 4. Possunt quidem reuinci, si doctrinæ eorum se-
rio oppugneretur; Sed tamen id non ab omnibus: sic
Tertullian. l. de præfætionibus Marcionem con-
futat. *Quantum, inquit, & de operibus suis, ut dixit Dominus
reiuincuntur. Sicut Marcion nouum testamentum à veteri
separauit, posterior esse eo quod separauit, quia separare non pos-
set, nisi quod uerum fuisse: uerum ergo antequam separaretur,
postea factum separatum, posteriorem offendit separatorem. Itē
Valentinus aliter exponens & sine dubio emendans hoc nomine,
quicquid emendat, ut mendosum retro alterius fuisse demon-
strat. Nos ut insigniores, & frequentiores adulteros ueritatis no-
minamus. Caterum & Nigidius nescio quī, & Hermogenes, &
multi alij adhuc ambulantes peruerentes uias Dei.*

Hoc difficultatem habet duplicem. Iudicare enim de doctrina, res est ardua, & paucis concessa. Ita signū obfcurissimū est. Deinde potest falsus Propheta plurimā verissimē docere, vnam aliquā heresim veris interponere, Non erit illē verus Propheta, quia cum hæreticus sit, fidē non habet, & tamē a plerisque deprehendi nullo modo potest. Si Græci aliquis omnia rectē doceat, solū vero de doctrina affuat hæresin, quæ negant Spiritū sanctū a filio procedere, Quomodo eum idcirco cognoscant, esse malā arborē, in qua tot bohos fructus vident, & vñ duntaxat malū, sed quī vitij subtilitate fugiat, & sensum multorum valde eruditorum? Hoc igitur solū possunt, vt iudicent doctrinā ex proprijs fructibus malā esse, antiquis patribus, cōsuetudi-

ne le

Vestimen-
ta ouium
quicquid
exterius
blanditur.

Lupus ex-
coriatus
Rinandri

Non om-
nes possunt
iudicare de
falsis Pro-
phetis.

Indicare
de doctri-
na res ar-
duas.

ne legibus esse contrariam, nouam ideo adulterinam.

Denique non inuitat nos ad stud. a, & scripturas, sed ex fructibus cognoscetis eos, ait. Fructus ergo seu effecta docebunt. Neque enim si quis de arbore bona interroganti respondeat; Ex fructibus eas cognoscis; ille ad antiqua scripta interrogantem rel. gat, sed experientiam pomorum. Denique de nouis Pseudoprophetais noua docentibus, vetera reiicientibus, sermo est. Qui ipsi veniunt, non missi, sed obtrusi.

Nemo haecenus nouorum haereticorum se missum ostendit, omnes irruerunt. Neque nunc cum aberrantibus constituuntur, mittuntur, sed veniunt. Non Domini voluntate praefecti, sed iniusta usurpatione animarum tyranni.

VERSVS 17. 18. 19. 20.

Sic omnis arbor bona bonos fructus facit: mala autē arbor, malos fructus facit. Non potest arbor bona malos fructus facere: neque arbor mala, bonos fructus facere. Omnis arbor, quae non facit fructum bonum excidetur & in ignem mittetur. Igitur ex fructibus eorum cognoscetis eos.

QVÆSTIO I.

Quae arbores, quine fructus?

§. 1. **L**ocus ille, si vllus alius, multis interpretationibus obscuratus est, multae sub illa arbore haereses latuerunt, quibus folia decutienda sunt vt appareant: & veritas vineat.

Initio quidem arbor bona secundum quosdam est homo fidelis: mala, infidelis, seu malam fidem habēs. Fidelis ex natura verae fidei non operatur malē. Naturā enim bona fides fructus bonos facere solet. Mala etiam ex mortuo infidelitatis non potest bonos fructus ferre, quā sic operatur. Sic Maldonatus noster, alijque.

Altera expositio est: Arborem malam esse falsum doctorem; bonam, Verum. Et de doctrina duntaxat agi, non de moribus. Ea expositio multorum est Catholicorum, & aduersariorum.

Tertia est, S. Augustini, arborem bonam esse bonā voluntatem, malam autem esse malam.

Atque ex hisce interpretationibus de tota sententia statuendum est.

§. 2. Probabilis est expositio Maldonati nec sanet vlli haerēt, sed omnium obiectiones facile soluit. Agi enim de fide constat, quia dixerat: attendite a falsis Prophetis, qui veniunt in vestimentis ouium. Nec tollitur ea expositione liberum arbitrium, nec consequitur non posse vel infideles aliquid boni, vel etiā fideles aliquid mali agere. Sed ostenditur quid naturae cuiusque conveniat, quā tales sunt; nam fructus ex radice vitae fidei enati, mali esse nequeunt, nec boni, quos infidelitas ipsa ex se paratur. Licet fidelis aliquando ex infirmitate viciosus, infidelis ex rationis ductu bonos fructus proferat.

§. 3. Maldonatum impugnat hic Daniel Tossanus; obicit enim Augustinum, l. 4. contra Iulianum, c. 3, & l. 3. contra duas Epist. Pelag. c. 5. contendere opera impiorum omnia mala esse. Id aliquando sensisse Maldonatum, & auctorem Augustinum putasse. Nūc sententiam ob Concilij Triderini decretum mutasse, & ad Pelagianismum inclinasse.

Respondeo. A Pelagianis nos longissime abesse illi enim opera iusta, & ad vitam aeternam vtilia esse sine gratia dicebant, imo Ethnicis sine fide iustos quā nos damnamus. Idem fuit institutum Augustini, Pelagianos confutare; N. gat enim in Ethnicis fuisse veras virtutes, quibus iusti essent; nec in istis, inquit, est vera iustitia: quia iustus ex fide vivit. Si per naturā iusti fieri possumus, ergo Christus gratis mortuus est. Quod vero ait, sine fide, quae videntur bona opera in peccata verti, non efficit quicquam. Non ait bona opera esse peccata; sed verti in peccata; quia ubi ab. st. vera fides, quā in Deum referantur, facile accedit malus finis, quo omnia referantur in idolum. Aliud vero est contendere infideles esse iustos, eorumque opera iustificare, & sic sine fide Fabricios, Regulos, Carones fuisse iustos, (nam horum nominibus quasi res in Romanorum curia ageretur, terrendum Augustinum putabat Italianus.) Aliud vero eosdem Romanos quolibet facto, quod agere poterant, optimo; milles, milles g. hennā meritos, quod docent Calvinistae; media est, tutissima via: vt bona quaedam moralia, meriti, & vitā inania opera illis concedamus, non omnia damnabilia pronunciemus.

§. 4. Altera expositio est Bellarmini, multorumque aliorum: quia vero contra sectarios agimus, atque ipsi plerique eam sequuntur, nobis commodissima fuerit. Fatetur Pareus lectione 178. contra Bellar. de doctrina agi, ita docere Calvinum ipsum. Idem contendit Pifcator. Haec interpretatio nec contra liberum arbitrium, nec contra infidelium moralitatem bona opera quicquā tribuit. Si enim Pseudoprophetae, demonis instructi, mentum, malos doctrinae fructus proferat, nec bonos huius potest, quia nō didicit. Bonus autem Propheta a Deo liberum doctus salubrem doctrinam affert, nec ea institutione vitens malos fructus proferre potest, non ideo non est liberum arbitrium, aut ideo omne opus hominis, etiam de malitia gementis, est malum. Quid enim cuiusque principis consentaneum sit edocemur. Verum vt omnino cavillationibus abstinere cogantur, Bullingerum, hoc est Magistrum suum audiant, cuius dicta plerique sequuntur.

[Summa omnium haec est, vt ex fructibus cognoscatur arbor, ita ex doctrina iudicari potest de Propheta, verusne sit, an falsus. Quae liber arbor suae speciei, & de boni generis fructus proferat; ita quilibet doctor talem proferat doctrinam, qualem omnino concepit spiritum. Si doctor pius, Sanctus & innocens est, doctrina quoque eius respicit pietatem, sanctimoniam & innocentiam. Porro si fides, & conscientia doctoris luxata sit, corruptam quoque ac vitiosam esse oportet doctrinam. Ex doctrina ergo aestimandus est doctor, num sc. ea spectet solius Dei gloriam, Christi iustificationem & meritum: an veram an fictam planter iustitiam: scelera in cieper, an flagitiosis palpet, & parcat: denique an doctrina eius doceat inae Prophetarum, & Apostolorum sit conformis. Alij haec interpretantur de vita pura, & impura docentium, quasi vero vita in speciem sancta coarguat omnem doctrinam, quae ab eo, qui speciem sanctimoniam habet, proponitur, verā esse; aut falsam esse necesse sit doctrinam eam quae profertur a peccatore. Certē Dominus in Euangelio dicit, Quod dixerint vobis facite, secundum vero opera eorum nolite facere. Dicunt enim & non faciunt. Si ergo doctrinam spectes, potest esse Propheta verus, qui alioquin est homo malus. Proinde doctrinae maxime hic fructus est, vnde oportet cognoscere verum aut falsum Prophetam. Nam vt arbor ad fructificandum peculiariter condita est, ita & Propheta vt doceat est institutus. Genuinus ergo Prophetae fructus doctrina est.]

§. 5. Non possum hac in causa aduersariorum in-Calvinismum dissimulare ac malitiosam fraudem: nam statim iudem

Arbor bona fidelis, mala infidelis.

Arbor mala falsus doctor, vera, bona, voluntas bona mala est mala. Fides ex se bonos, infidelitas malos producit.